

POSTANOWIENIE

Dnia 19 października 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska (przewodniczący)

SSN Władysław Pawlak

SSN Karol Weitz (sprawozdawca)

Protokolant Katarzyna Bartczak

w sprawie z zażalenia (...) Parku Narodowego z siedzibą w K.
na odmowę dokonania czynności notarialnej,
na posiedzeniu jawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 19 października 2018 r.
na skutek zagadnienia prawnego
przedstawionego przez Sąd Okręgowy w N.
postanowieniem z dnia 29 marca 2018 r., sygn. akt III Cz (...),

"Czy w celu nabycia przez dyrektora parku narodowego na rzecz tego parku prawa własności nieruchomości leśnej położonej w jego granicach, na podstawie umowy sprzedaży zawieranej z osobą fizyczną, notariusz powinien sporządzić umowę bezwarunkową, czy też dla zachowania ważności konieczne jest sporządzenie umowy warunkowej, wskazującej na prawa pierwokupu Skarbu Państwa ustanowione w art. 10 ust. 5 ustawy z 16.04.2004 r. o ochronie przyrody, a następnie w art. 37a ust. 1 ustawy z 28.09.1991 r. o lasach?"

odmawia podjęcia uchwały.

UZASADNIENIE

Notariusz M. Z. w dniu 18 grudnia 2017 r. - powołując się na art. 81 i art. 81 a ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. - Prawo o notariacie (jedn. tekst: Dz. U. z 2017 r., poz. 2291 ze zm., dalej jako: „p.n.”) - odmówił dokonania czynności notarialnej w postaci sporządzenia aktu notarialnego, którego przedmiotem miała być warunkowa umowa sprzedaży przez M. Z. nieruchomości stanowiącej działkę leśną

nr ewidencyjny 9922 o powierzchni 0,0345 ha na rzecz (...) Parku Narodowego w K. pod warunkami, że Skarb Państwa nie skorzysta z praw pierwokupu przysługujących na podstawie art. 10 ust. 5 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (ówcześnie jedn. tekst: Dz. U. z 2016 r., poz. 2134 ze zm., obecnie jedn. tekst: Dz. U. z 2018 r., poz. 1614 ze zm., dalej jako: „u.o.p.”) oraz art. 37a ust. 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (jedn. tekst: Dz. U. z 2017 r., poz. 788 ze zm., dalej jako: „u.l.”)). W ocenie notariusza w okolicznościach sprawy brak podstaw do przyjęcia, że wskazane prawa pierwokupu mają zastosowanie.

Zażalenie na odmowę dokonania czynności notarialnej złożył (...) Park Narodowy w K. Zarzucił, że wskazane w art. 10 ust. 5 u.o.p. i w art. 37a ust. 1 u.l. prawa pierwokupu są pierwokupami rozdzielnymi, ponieważ zostały ustanowione w innych celach. Ponadto, wykonanie prawa pierwokupu, które statuuje art. 10 ust. 5 u.o.p., skutkuje nabyciem nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa, a nie samego parku narodowego. Pominięcie wskazanych pierwokupów spowoduje wobec tego nieważność umowy (art. 599 § 2 k.c.).

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu, rozpoznając zażalenie, powziął poważne wątpliwości prawne, którym dał wyraz, występując z przedstawionym na wstępie zagadnieniem prawnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Okręgowy, rozpoznając zażalenie na odmowę dokonania czynności notarialnej, działa jako sąd drugiej instancji (zob. uchwały Sądu Najwyższego: z dnia 1 czerwca 2007 r., III CZP 38/07, OSNC 2008, nr 7-8, poz. 76, z dnia 1 czerwca 2007 r., III CZP 41/07, OSNC 2008, nr 7-8, poz. 77, z dnia 1 czerwca 2007 r., III CZP 42/07, OSNC 2008, nr 7-8, poz. 75 oraz uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2010 r., III CZP 86/10, OSNC 2011, Nr 5, poz. 49); stosuje zatem przepisy kodeksu postępowania cywilnego o środkach odwoławczych i może przedstawić Sądowi Najwyższemu zagadnienie prawne na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. Warunkiem podjęcia przez Sąd Najwyższy uchwały jest jednak spełnienie wszystkich przesłanek określonych w wymienionym przepisie i wydanie przez sąd drugiej instancji w sposób prawidłowy postanowienia o przedstawieniu zagadnienia prawnego.

Zgodnie z art. 83 § 1b p.n., sąd rozpoznaje zażalenie na odmowę dokonania czynności notarialnej na rozprawie, stosując odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym. Wydanie postanowienia o przedstawieniu zagadnienia prawnego w sprawie niniejszej mogło więc nastąpić jedynie na rozprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 18 marca 2005 r., III CZP 93/04, nie publ. oraz z dnia 22 listopada 2007 r., III CZP 99/07, nie publ.). Tymczasem Sąd Okręgowy wydał to postanowienie na posiedzeniu niejawnym w dniu 29 marca 2017 r., po zamknięciu rozprawy odbytej w dniu 8 marca 2018 r. i jej ponownym otwarciu w dniu 15 marca 2018 r. (k. 26). Jest to oczywiste naruszenie art. 83 § 1b p.n. powodujące, że postanowienie o przedstawieniu Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego nie zostało wydane w sposób prawidłowy. Oceny tej nie zmienia to, że otwierając rozprawę na nowo na posiedzeniu jawnym w dniu 15 marca 2018 r. Sąd Okręgowy postanowił wystąpić do Sądu Najwyższego z zagadnieniem prawnym, gdyż zarazem postanowił, że rozprawa ulega odroczeniu i że zagadnienie zostanie sporządzone na posiedzeniu niejawnym, co zresztą - jak wskazano - uczynił w dniu 29 marca 2018 r.

Nieprawidłowe podjęcie postanowienia o przedstawieniu zagadnienia prawnego - poza rozprawą, po jej odroczeniu, na posiedzeniu niejawnym - stanowi podstawę do odmowy podjęcia przez Sąd Najwyższy uchwały rozstrzygającej to zagadnienie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2016 r., III CZP 52/16, OSNC 2017, nr 7-8, poz. 83, i z dnia 19 października 2017 r., III CZP 51/17, nie publ.).

Z tych względów Sąd Najwyższy, uznając, że nie zostały spełnione warunki umożliwiające podjęcie uchwały, na podstawie art. 86 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2018 r. poz. 5, ze zm.), orzekł, jak w sentencji.

jw